

Byla C-205/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. kovo 28 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunalul București (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. vasario 24 d.

Apeliantė:

Engie România SA

Kita apeliacinio proceso šalis:

Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei

Pagrindinės bylos dalykas

Apeliacinis skundas dėl *Judecătoria Sectorului 4 București* (Bukarešto 4-asis apylinkės teismas) sprendimo kaip nepagrįstą atmesti *Engie România SA* administracinį skundą (*plângerea contravențională*) dėl *Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei* (Nacionalinė energetikos sektoriaus reguliavimo institucija, toliau – ANRE) įforminto administracinio nusižengimo nustatymo ir sankcijos skyrimo protokolo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Remiantis SESV 267 straipsniu prašoma išaiškinti Direktyvos 2009/73/EB 3 straipsnio 1 dalį, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 50 straipsnį ir 52 straipsnio 1 bei 3 dalis, taip pat proporcingumo principą.

Prejudiciniai klausimai

1. Ar dėl gamtinių dujų tiekėjams tenkančios skaidrumo pareigos buitinių vartotojų atžvilgiu tariamo pažeidimo, kuris yra perkeltas į nacionalinės teisės aktus ir laikomas administraciniu nusižengimu (*contravenția*), kompetentinga nacionalinė institucija taip pat gali įpareigoti gamtinių dujų tiekėją savo santykiuose su vartotojais taikyti administracine tvarka nustatytą kainą, kurią apskaičiuojant neatsižvelgiama į laisvo kainų formavimo gamtinių dujų rinkoje principą, įtvirtintą Direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikiniančios Direktyvą 2003/55/EB, 3 straipsnio 1 dalyje?

2. Ar aplinkybė, kad sankcijas gamtinių dujų tiekėjui skiria tiek vartotojų apsaugos institucija, tiek energetikos sektoriaus reguliavimo institucija, parengdamos du atskirus administracinio pažeidimo protokolus, kuriuose tiekėjui nustatomos tos pačios priemonės (administracinių aktų, kuriais nustatomos priemonės, dubliavimas), gali būti laikoma pateisinamu *ne bis in idem* principo apribojimu, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 52 straipsnį, o gal taip šis principas pažeidžiamas?

Ar toks skirtingų valdžios institucijų priimtų aktų, kuriais, remiantis tapačiomis faktinėmis aplinkybėmis, nustatomos tos pačios priemonės, kumulavimas atitinka proporcingumo principą?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija: 50 straipsnis ir 52 straipsnio 1 ir 3 dalys

Direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB: 3 straipsnio 1 dalis

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Legea nr. 363/2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor (Įstatymas Nr. 363/2007 dėl kovos su nesąžininga ekonominės veiklos vykdytojų praktika, kuriuo galiojantys teisės aktai suderinami su ES vartotojų apsaugos teisės normomis)

Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale (Įstatymas Nr. 123/2012 dėl elektros energijos ir gamtinių dujų):

– 143 straipsnio 1 dalies k punkte nustatyta, kad gamtinių dujų tiekėjas, *inter alia*, privalo pateikti galutiniams vartotojams skaidrią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus, taip pat apie prieigos prie jo teikiamų paslaugų ir naudojimosi jomis sąlygas; šios pareigos nesilaikymas yra administracinis

nusižengimas (*contravenția*) (194 straipsnio 24¹ punktą), už kurį baudžiama bauda nuo 20 000 Rumunijos lėjų (RON) iki 400 000 RON (195 straipsnio 2 punkto c papunktis);

- 194 straipsnio 33 punkte nustatyta, kad nuostatų dėl gamtinių dujų vartotojų informavimo nesilaikymas yra administracinis nusižengimas (*contravenția*), už kurį gali būti skiriama nuo 10 000 RON iki 200 000 RON bauda (195 straipsnio 2 punkto b papunktis).

Regulamentul privind furnizarea gazelor naturale la clienții finali, aprobat prin Ordinul ANRE nr. 29/2016 (Gamtinių dujų tiekimo galutiniams vartotojams taisyklės, patvirtintos ANRE sprendimu Nr. 29/2016):

- 22 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad konkurencingoje rinkoje gamtinių dujų tiekimas vyksta konkurencijos sąlygomis, remiantis tiekėjo ir galutinio vartotojo sudaryta tiekimo sutartimi, tarpusavyje sutarta arba standartiniame pasiūlyme nustatyta tiekimo kaina ir pardavimo sąlygomis.

Ordinul ANRE nr. 106/2014 privind modalitățile de informare a clienților finali de către furnizorii de gaze naturale cu privire la condițiile comerciale de furnizare a gazelor naturale (ANRE sprendimas Nr. 106/2014, kuriuo nustatoma gamtinių dujų tiekėjų informacijos galutiniams vartotojams apie gamtinių dujų tiekimo komercines sąlygas teikimo tvarka):

- 4 straipsnio 1, 2, 5 ir 6 dalyse numatyta, kad galutinis vartotojas gali sudaryti tiekimo sutartį tiesioginių derybų būdu arba priimdamas tiekėjo pateiktą tipinį pasiūlymą, o jei klientas sutinka su tipiniu pasiūlymu, tiekėjas privalo į sutartį įtraukti bent visą tipiniame pasiūlyme nurodytą informaciją, kuri turi būti parengta ir pateikta paprastai, aiškiai, įskaitomai ir prieinamai ir padėti jį suprasti.

Ordinul ANRE nr. 27/2020 pentru stabilirea unor măsuri privind furnizarea gazelor naturale la clienții casnici în perspectiva eliminării prețurilor reglementate (ANRE sprendimas Nr. 27/2020, kuriuo nustatomos priemonės, susijusios su gamtinių dujų tiekimu buitiniams vartotojams, siekiant panaikinti reguliuojamuosius tarifus):

- 7 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad jei buitinis vartotojas iki 2021 m. birželio 30 d. nepasinaudojo pasirinkimo teise ir nesudarė gamtinių dujų tiekimo sutarties su dabartiniu tiekėju ar kitu tiekėju konkurencijos sąlygomis, laikoma, kad dabartinio tiekėjo pasiūlymas yra priimtas ir kad su šiuo pasiūlymu susijusi sutartis yra numanomai priimta *Codul civil* (Civilinis kodeksas) nustatytais sąlygomis, išskyrus atvejus, kai klientas iki tos datos tiekėjui praneša apie atsisakymą pasirašyti sutartį arba pateikia prašymą pakeisti ir (arba) papildyti sutarties sąlygas ir (arba) nuostatas.

Regulamentul de constatare, notificare și sancționare a abaterilor de la reglementările emise în domeniul energiei, aprobat prin Ordinul ANRE

nr. 62/2013 (Energetikos sektoriuje priimtų teisės aktų pažeidimų nustatymo, pranešimo apie juos ir sankcijų už juos skyrimo taisyklės, patvirtintos ANRE sprendimu Nr. 62/2013):

- 21 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta, kad tuo pačiu metu, kai pradama taikyti administracinė nuobauda (*sanctiunea contravențională*), nustatomos priemonės ir terminai, kuriais siekiama atkurti teisės aktų teisėtumą ir (arba) teisingą taikymą bei ištaisyti esamą neteisėtą padėtį, ir kad pažeidėjas privalo per administracinio nusižengimo nustatymo ir sankcijos skyrimo protokole nustatytą laikotarpį ištaisyti nustatytus trūkumus, taikydamas nurodytas trūkumų šalinimo priemones.

Ordonanța Guvernului (OG) nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor (Vyriausybės nutarimas Nr. 2/2001, kuriuo reglamentuojamas administracinių nusižengimų teisinis režimas):

- 5 straipsnio 7 dalyje nustatyta, kad už tą patį administracinį nusižengimą (*contravenția*) gali būti taikoma tik viena pagrindinė administracinė sankcija (*sanctiunea contravențională*) ir viena ar daugiau papildomų sankcijų.

Trumpas faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos aprašymas

- 1 2021 m. spalio 11 d. administracinio nusižengimo nustatymo ir sankcijos skyrimo protokole (toliau – 2021 m. spalio 11 d. protokolas) ANRE nusprendė, kad apeliantė [skundą pateikusi *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas)], kaip įgaliotoji gamtinių dujų tiekėja, padarė daug gamtinių dujų tiekėjo pareigų galutiniams vartotojams pažeidimų.
- 2 ANRE visų pirma konstatavo pažeidimus, susijusius su tipinių gamtinių dujų tiekimo pasiūlymų turiniu: i) nenurodyta pasiūlymo parengimo data; ii) nenurodytas galiojimo laikotarpis; iii) nenurodyta alternatyva sąskaitos faktūros pateikimui elektroniniu būdu.
- 3 Antra, ANRE nustatė, kad kai kuriuose standartiniuose pasiūlymuose nėra aiškiai nurodyta, jog tam tikromis aplinkybėmis gamtinių dujų tiekimo kaina gali būti keičiama, nors tai buvo numatyta sutarties sąlygose ir buitiniai vartotojai buvo tinkamai informuojami apie pareigą pranešti ir apie susijusias galimybes, taigi, kaina galėjo būti keičiama dėl išorinių įvykių, kurių nebuvo galima numatyti.
- 4 Iš tikrųjų vartotojai buvo informuoti apie „ANRE reguliuojamų gamtinių dujų tiekimo buitiniams vartotojams kainų panaikinimą“ ir jiems buvo pranešta apie tai, kad gamtinių dujų tiekimo kaina, su kuria vartotojai sutiko 2021 m. liepos 1 d., nuo 2021 m. lapkričio 1 d. padidės nuo 155,24 RON/MWh (be PVM) iki 175 RON/MWh (be PVM); į šį paskesnę pranešimą taip pat buvo įtrauktas papildomas dokumentas dėl gamtinių dujų tiekimo kainos padidinimo iki pastarosios sumos.

- 5 Remdamasi 2011 m. spalio 11 d. protokole pateiktomis išvadomis, ANRE nusprendė skirti apeliantei baudą, kurios bendra suma yra 800 000 RON, o vienu konkrečiu atveju – įspėjimą.
- 6 Be to, ANRE nurodė apeliantei imtis tam tikrų trūkumų šalinimo priemonių; jos turėjo būti įgyvendintos per 15 dienų nuo pranešimo apie minėtą protokolą dienos. Trūkumų šalinimo priemonės buvo tame protokole nurodytų galutinių vartotojų informavimas, taip pat visų galutinių vartotojų, priėmusių šiuo tikslu numatytu laikotarpiu galiojusios fiksuotos kainos tipinius pasiūlymus, identifikavimas ir pranešimas jiems apie tai, kad fiksuota gamtinių dujų kaina, su kuria apeliantė buvo susisaisčiusi priimdama tipinį pasiūlymą, bus išlaikyta, o atitinkamiems klientams perduoti papildomi dokumentai, kuriais buvo padidinta gamtinių dujų tiekimo kaina, bus panaikinti.
- 7 Prieš įformindama 2021 m. spalio 11 d. protokolą, *Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor* (Nacionalinė vartotojų apsaugos institucija, toliau – ANPC) atliko apeliantės patikrinimą; jį užbaigus buvo parengtas 2021 m. rugsėjo 14 d. administracinio nusižengimo nustatymo ir sankcijos skyrimo protokolas, kuriame ši institucija nurodė, jog vykdydama ekonominę veiklą apeliantė pasitelkė klaidinančią komercinę praktiką ir agresyvią komercinę praktiką, taip pažeisdama *Legea Nr. 363/2007* nuostatas.
- 8 ANPC teigimu, taikant minėtą praktiką vartotojams būdavo išsiunčiami pranešimai su pirminiais pasiūlymais, kuriuose būdavo nurodoma tam tikra kaina ir tam tikros sąlygos, galiosiančios 12 mėnesių, su kuriomis vartotojai numanomai sutikdavo, o po trijų mėnesių būdavo išsiunčiami nauji pranešimai, kuriuose būdavo siūloma kitokia kaina. Tai darydama apeliantė klaidino vartotojus, nes kainos būdavo keičiamos pradinių pasiūlymų galiojimo laikotarpiu.
- 9 Nustačiusi šią nesąžiningą komercinę praktiką, 2021 m. rugsėjo 14 d. sprendime ANPC nurodė apeliantei imtis priemonių, kad tokia praktika būtų nutraukta, sustabdyti veiklą iki tos komercinės praktikos nutraukimo ir nekeisti gamtinių dujų tiekimo buitiniams vartotojams kainos.
- 10 Administraciniu skundu (*plângerea contravențională*), įregistruotu *Judecătoria Sectorului 4 București*, apeliantė užginčijo 2021 m. spalio 11 d. protokolą.
- 11 2022 m. kovo 14 d. sprendimu *Judecătoria Sectorului 4 București* atmetė administracinį skundą (*plânare contravențională*) kaip nepagrįstą ir patvirtino 2021 m. spalio 11 d. protokolą.
- 12 Dėl 2022 m. kovo 14 d. sprendimo apeliantė pateikė apeliacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kuris turės priimti galutinį sprendimą šioje byloje. Apeliaciniame procese apeliantė paprašė kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl prejudiciniuose klausimuose nurodytų aspektų.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 13 2011 m. spalio 11 d. protokole ANRE visų pirma nurodė, kad apeliantė neįvykdė jai teisės aktuose nustatytos pareigos atvirai, aiškiai ir skaidriai pateikti savo galutiniams vartotojams aiškią informaciją apie kainas, kurias ji taiko gamtinių dujų tiekimo veiklai vartojimo vietose.
- 14 Antra, ANRE nusprendė, kad tipiniuose pasiūlymuose, kuriuos priėmė klientai ir kurių pagrindu buvo sudarytos atitinkamos sutartys, buvo numatyta fiksuota kaina, galiojanti 12 mėnesių, ir nebuvo pažymėta, kad tiekėjas pasilieka teisę tuo laikotarpiu keisti ir (arba) perskaičiuoti pasiūlytą kainą, nors ši galimybė numatyta sudarytose sutartyse.
- 15 Dėl šios priežasties ANRE laikėsi nuomonės, kad atlikdamas bet kokią kainos pakeitimą po sutarties dėl tipinio pasiūlymo sudarymo, gamtinių dujų tiekėjas pažeidžia pagal *Legea Nr. 123/2012* 143 straipsnio 1 dalies k punktą jam tenkančią skaidrumo pareigą, todėl nustatytos faktinės aplinkybės yra administraciniai nusižengimai (*contravenția*), numatyti to paties įstatymo 194 straipsnio 24¹ punkte.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma pažymi, kad tiek ANPC, tiek ANRE nubaudė apeliantę už tas pačias faktines aplinkybes, kurias kvalifikavo skirtingai: ANPC – kaip *Legea Nr. 363/2007* numatytos teisinės pareigos vartotojams pažeidimą, o ANRE – kaip *Legea Nr. 123/2012* 143 straipsnio 1 dalies k punkte numatytos skaidrumo pareigos pažeidimą.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat konstatuoja, kad abi institucijos nustatė tą pačią pareigą atlyginti žalą, t. y. atstatyti 2021 m. balandžio mėn. tipiniuose pasiūlymuose nustatytą kainą, kuri, atsižvelgiant į šios kainos pokyčius rinkoje 2021 m. liepos–rugsėjo mėn. ir vėliau, buvo gerokai mažesnė už gamtinių dujų pirkimo kainą laisvojoje rinkoje.
- 18 Taigi pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalį, į nacionalinę teisę perkeltą *Legea Nr. 123/2012* II antraštine dalimi, kuria remiantis buvo įformintas 2021 m. spalio 11 d. protokolai.
- 19 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo esant būtina kreiptis į Teisingumo Teismą, kad būtų išaiškintas aspektas, susijęs su valstybės narės reguliavimo institucijos turima galimybe nurodyti gamtinių dujų tiekėjui taikyti kitokią kainą nei Direktyvos 2009/73 3 straipsnio 1 dalimi reglamentuojama rinkos kaina tuo atveju, kai ji, remdamasi norminiu aktu, kuriuo ši direktyva buvo perkelta į nacionalinę teisę, priskiria gamtinių dujų tiekėjui skaidrumo pareigos vartotojų atžvilgiu pažeidimą.

- 20 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo Teisingumo Teismo išaiškinti Chartijos 50 straipsnį ir 52 straipsnio 1 ir 3 dalis, nes atsakymas į šį klausimą būtinas siekiant nustatyti, ar *ne bis in idem* principo (kuris nagrinėjamu atveju nustatytas ir nacionalinėje teisėje – *Ordonanța Guvernului (OG) n. 2/2001*) taikymas galėtų būti ribojamas tuo atveju, kai dėl tų pačių faktinių aplinkybių skiriama dviguba sankcija, grindžiama skirtingais teisiniais pagrindais (atitinkamai *Legea Nr. 123/2012* ir *Legea Nr. 363/2007*).

DARBINIS VERTINMAS